

Справа № 820/5487/15

Харківський окружний адміністративний суд

61004, м. Харків, вул. Мар'їнська, 18–Б–3

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ □□ УКРАЇНИ

11 червня 2015 р.

№ 820/5487/15

Харківський окружний адміністративний суд у складі:

головуючого судді – Мельникова Р.В.,

за участю секретаря судового засідання – Цибульник Г.В.,

позивача – ОСОБА_1,

представника позивача – ОСОБА_2,

представника відповідача – ОСОБА_3,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в приміщенні суду в м. Харкові адміністративну справу за позовом ОСОБА_1 до Фрунзенського районного військового комісаріату в особі т.в.о. військового комісара Фрунзенського РВК м. Харкова майора ОСОБА_4 про визнання неправомірними дій,

В С Т А Н О В И В :

ОСОБА_1 звернувся до Харківського окружного адміністративного суду з позовом, в якому просить суд:

– визнати неправомірними дії відповідача щодо призову на військову службу позивача за призовом під час мобілізації на особливий період;

– визнати неправомірними дії відповідача щодо вручення 27.05.2015 повістки з наказом про з'явлення 28.05.2015 о 09:00 год. до Фрунзенського РВК м. Харкова з документами та речами.

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що він є парафіянином релігійної

організації Релігійна громада християн церкви "ОСОБА_5", віровчення якої закликає не використовувати зброю проти інших людей, що унеможлиблює виконання військового обов'язку. Також позивач зазначив, що він відповідно до Закону України "Про альтернативну службу" 3

30.12.1997 по 18.05.2000 проходив альтернативну службу через релігійні переконання, про що неодноразово повідомляв відповідача.

В судовому засіданні позивач та його представник позовні вимоги підтримали в повному обсязі, просили позов задовольнити.

Представник відповідача в судовому засіданні проти позову заперечував, подавши письмові заперечення та зазначив, що альтернативна служба є службою, яка запроваджується замість проходження строкової військової служби і має на меті виконання обов'язку перед суспільством. Також відповідач зазначив, що законом не передбачено і не визначено порядок направлення на проходження альтернативної служби військовозобов'язаних віруючих громадян саме під час мобілізації. Порядок призову військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації та тих, хто звільняється від нього, чітко регламентований Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" , яким не передбачено надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації віруючим громадянам, які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних. Просив в задоволенні позову відмовити.

Заслухавши представників сторін, дослідивши матеріали справи, оцінивши належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок наявних у справі доказів у їх сукупності, судом встановлено наступне.

30 квітня 2015 року позивач отримав повістку Фрунзенського районного військового комісаріату м. Харкова щодо прибуття 04.05.2015 о 15:00 год. до Фрунзенського РВК для проведення уточнення облікових даних згідно Закону України "про військовий обов'язок і військову службу" .

05 травня 2015 року ОСОБА_1 направили на проходження медичної комісії, яку він закінчив 27.05.2015 за результатами якої позивача визнано придатним до військової служби.

27 травня 2015 року о 14:40 год. позивачу вручено повістку про призов на військову службу під час мобілізації на особливий період, якою його зобов'язано з'явитись до Фрунзенського РВК м. Харкова 28.05.2015 о 09:00 год. з документами та особливими речами.

Оцінюючи обґрунтованість позовних вимог суд виходить з наступного.

Законом України від 15.03.2015 № 113–VIII відповідно до пункту 31 частини першої статті 85 Конституції України Верховна Рада України постановила затвердити Указ Президента України від 14 січня 2015 року № 15 "Про часткову мобілізацію".

Указом Президента України від 14.01.2015 № 15 "Про часткову мобілізацію" з метою підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань України на рівні, що гарантує адекватне реагування на загрози національній безпеці держави, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пунктів 1, 17, 20 частини першої статті 106 Конституції України постановлено оголосити та провести протягом 2015 року часткову мобілізацію (далі – мобілізація) у три черги протягом 210 діб із дня набрання чинності цим Указом.

На виконання Указу Президента України від 14.01.2015 № 15 "Про часткову мобілізацію" позивач прибув до районного комісаріату для проведення призову за мобілізацією та проходження медичного огляду, який пройшов і був визнаний придатним до проходження військової служби.

Проте, позивач неодноразово повідомляв комісаріат про неможливість проходження такої служби через релігійні переконання.

Правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності (далі – підприємства, установи і організації), повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення

мобілізаційних заходів встановлює Закон України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" від 21.10.1993 №3543–XII (далі – Закон №3543–XII).

Мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно–рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано (стаття 1 Закону №3543–XII).

Відповідно до частини 8 статті 4 Закону №3543–XII, з моменту оголошення мобілізації (крім цільової) чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях настає особливий період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

На час особливого періоду дія будь–яких прийнятих до настання цього періоду нормативно–правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється.

Статтю 1 Закону №3543–XII визначено поняття "особливий період".

Відтак, особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;

Згідно статті 65 Конституції України та частини 1 статі 1 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" №2232–XII від 25.03.1992

(далі – Закон №2232–XII), захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України. Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону.

За правилами статті 1 Закону №2232–XII, військовий обов'язок включає підготовку громадян до військової служби, приписку до призовних дільниць, прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу, проходження військової служби, виконання військового обов'язку в запасі, проходження служби у військовому резерві, дотримання правил військового обліку.

Відповідно до Закону №2232–XII, військовий обов'язок включає проходження військової служби (стаття 3), а військовозобов'язані – особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Силах України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави (стаття 9).

Статтею 23 Закону №3543–XII встановлено перелік військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, де зазначено «інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законом випадках».

Відповідно до частини 4 статті 35 Конституції України, ніхто не може бути увільнений від обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань.

У разі, якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою.

Статтею 64 Конституції України гарантується, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку цих обмежень.

Суд зазначає, що на час призову позивача за мобілізацією на території України не оголошено ані воєнного, ані надзвичайного станів.

В пункті 4 статті 1 Закону №2232–XII зазначено, що громадяни України мають право на заміну виконання військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом України "Про альтернативну (невійськову) службу"

Статтею 8 Конституції України встановлено, що Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно–правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Конституція є нормами прямої дії.

Відповідно до частини 1 статті 9 Конституції України та статті 19 Закону України "Про міжнародні договори України" чи
нні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України і застосовуються вони у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» №3477–IV від 23.02.2006 ,
суди при розгляді справ застосовують
Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод
(ратифікована 17 липня 1997 року), та практику Європейського суду з прав людини.

Пункт 2 статті 9 Європейської конвенції з прав людини зазначає, що свобода сповідувати релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, які встановлені законом

і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони громадського порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших людей.

Перелік правомірних цілей, які виправдовують обмеження свободи віросповідання, передбачених статтею 9 Конвенції, є вичерпним. Тим самим стаття 9 не дозволяє посилаючись на поняття «державної безпеки» для того, щоб виправдати обмеження у здійсненні прав, що гарантуються, а право на відмову від військової служби з релігійних переконань не може бути обмежено в інтересах національної безпеки та територіальної цілісності.

Організаційно–правові засади альтернативної (невійськової) служби (далі – альтернативна служба), якою відповідно до Конституції України має бути замінене виконання військового обов'язку, якщо його виконання суперечить релігійним переконанням громадянина визначені Законом України "Про альтернативну (невійськову) службу" №1975–XII від 12.12.1991 (далі – Закон №1975–XII).

(д

Згідно до статті 2 Закону №1975–XII, право на альтернативну службу мають громадяни України, якщо виконання військового обов'язку суперечить їхнім релігійним переконанням і ці громадяни належать до діючих згідно з законодавством України релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю.

Судом встановлено, що позивач з 2002 є парафіянином релігійної організації Релігійна громада християн церкви "ОСОБА_5".

У 2002 році позивач закінчив біблейську школу духовного центру "ОСОБА_5" та отримав диплом про закінчення.

За своїм віровченням та зареєстрованим Статутом релігійна громада "ОСОБА_5" відноситься до релігійного напрямку Євангельських християн. Віровчення Релігійної

громади закликає не використовувати зброю проти інших людей, що унеможлиблює виконання військового обов'язку.

Євангельські християни, у відповідності з Положенням про Порядок проходження альтернативної (невійськової) служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №2066 від 10.11.1999 (далі – Порядок №2066), відносяться до переліку релігійних організацій, врівчення яких не допускає користування зброєю.

Суд зазначає, що факт того, що позивач є парафіянином релігійної організації Релігійна громада християн церкви "ОСОБА_5" відповідачем під сумнів не ставиться та не заперечується.

Щодо доводів відповідача про те, що Законом України №1975–XII передбачено, що альтернативна (невійськова) служба запроваджується тільки замість проходження строкової військової служби, суд зазначає наступне.

Преамбула Закону №1975–XII вказує, що цей Закон визначає організаційно–правові засади альтернативної (невійськової) служби (далі – альтернативна служба), якою відповідно до Конституції України має бути замінене виконання військового обов'язку, якщо його виконання суперечить релігійним переконанням громадянина.

Статтею 1 Закону №1975–XII визначено, що альтернативна служба є службою, яка запроваджується замість проходження строкової військової служби і має на меті виконання обов'язку перед суспільством.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження права громадян на проходження альтернативної служби із зазначенням строку дії цих обмежень.

Право на альтернативну службу мають громадяни України, якщо виконання військового обов'язку суперечить їхнім релігійним переконанням і ці громадяни належать до діючих

згідно з законодавством України релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю (стаття 2 Закону №1975–XII).

За правилами частини 2 статті 9 Закону України №1975–XII, у разі призову на військові збори громадян, які після проходження строкової військової служби набули релігійних переконань і належать до діючих згідно із законодавством України релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю, вони не пізніше семи календарних днів від дня одержання повістки військового комісаріату про призов на військові збори подають особисто до відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації заяву про звільнення від призову на ці збори.

Судовим розглядом встановлено, що відповідно до Закону України "Про альтернативну службу" _____, ОСОБА_1 з 30.12.1997 по 18.05.2000 проходив альтернативну службу через релігійні переконання.

Даний факт підтверджується довідкою Московського РВК м. Харкова від 09.11.2000 № 1/36.

Також, згідно витягу з обліково–алфавітної книги призовників ІНФОРМАЦІЯ_1, ОСОБА_1 знятий з військового обліку в зв'язку з направленням на альтернативну службу (протокол 60 від 09.07.1999).

Питання щодо необхідності законодавчого врегулювання спірної ситуації, зокрема, щодо внесення змін до Законів України "Про військовий обов'язок і військову службу", "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію"

_____ ,
"Про альтернативну (невійськову) службу"
_____ , викладене також у листі Командувача Сухопутних військ Збройних сил України від 15.09.2014, адресованому Керівнику Секретаріату уповноваженого Верховної ради України з прав людини.

Так, у листі вказано, що надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації віруючим громадянам, які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, законом не передбачено; порядок направлення та проходження

служби під час мобілізації в умовах воєнного або надзвичайного станів віруючих громадян Законом України "Про альтернативну (невійськову) службу" не визначено.

У листі зазначено, що питання звільнення віруючих громадян від навчальних зборів та призову на військову службу в особливий період під час мобілізації вирішується відповідно до вимог розділу II Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу". Беручи до уваги те, що призов віруючих громадян на військову службу під час мобілізації може призвести до правових наслідків, таких як відмова від виконання наказів командирів через релігійні переконання, Командування Сухопутних військ Збройних сил України підтримує пропозицію стосовно звільнення віруючих громадян від навчальних зборів та призову на військову службу під час мобілізації. Наразі ведеться робота щодо створення інженерно-будівельних підрозділів із числа військовослужбовців, які за релігійними та іншими причинами не можуть виконувати завдання зі зброєю.

Також, суд звертає увагу на те, що телеграмою від 07.04.2015 року тимчасово виконуючий обов'язки першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України повідомив, що Генеральним штабом Збройних Сил України погоджено законопроект "Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення оборонних питань", де одним із пунктів є внесення змін до статті 23 Закону України "Про альтернативну (невійськову) службу"

стосовно заміни військової служби під час особливого періоду альтернативною (невійськовою) службою.

Крім того, у зазначеній телеграмі тимчасово виконуючий обов'язки першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України пропонує надати вказівки підпорядкованим військовим комісаріатам з категорією віруючих громадян діяти в порядку та за алгоритмом подібно направленню призовників зазначеної категорії на альтернативну службу у мирний час.

Суд зазначає, що призов віруючих громадян на військову службу під час мобілізації може призвести до негативних правових наслідків – невиконання наказів командування через релігійні переконання. Таке невиконання наказів командування має правовим наслідком притягнення особи до усіх видів юридичної відповідальності, зокрема, кримінальної.

Також, суд завертає увагу на те, що відсутність чіткого законодавчого врегулювання

спірного питання, зокрема щодо внесення змін до Законів України №1975–XII, №3543–XII та №2232–XII, не може бути підставою для відмови віруючим громадянам, релігійні переконання яких не допускають користування зброєю, у проходженні альтернативної (невійськової) служби замість військового призову під час мобілізації.

Крім того, суд вважає за необхідне зазначити, що позивачем з громадською організацією "Перший Український Батальйон Військових Капеланів" укладено договір про волонтерську діяльність військового капелана від 20.04.2015, з метою підготовки та залучення волонтерів військових капеланів для здійснення різних аспектів моральної, духовної, психологічної та консультативної роботи, надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам; надання волонтерської та капеланської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції; надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Таким чином, враховуючи викладене, беручи до уваги те, що позивачем доведено факт того, що він є парафіянином релігійної організації Релігійна громада християн церкви "ОСОБА_5", суд дійшов висновку про неправомірність дій відповідача щодо призову на військову службу ОСОБА_1 за призовом під час мобілізації на особливий період.

Згідно з частиною 3 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України, у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); безсторонньо (неупереджено); добросовісно; розсудливо; з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи несправедливій дискримінації; пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; своєчасно, тобто протягом розумного строку.

Відповідно до частини 1 статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України, суд при вирішенні справи керується принципом законності, відповідно до якого вирішує справи відповідно до Конституції України та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Суд застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України.

Згідно частин 1, 2 статті 71 Кодексу адміністративного судочинства України, кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 72 цього Кодексу. В адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову.

Враховуючи вищевикладене, суд приходить до висновку, що позовні вимоги позивача є обґрунтованими та підлягають задоволенню в повному обсязі.

Згідно частини 3 статті 94 Кодексу адміністративного судочинства України, якщо адміністративний позов задоволено частково, судові витрати, здійснені позивачем, присуджуються йому відповідно до задоволених вимог, а відповідачу – відповідно до тієї частини вимог, у задоволенні яких позивачеві відмовлено.

Керуючись статтями 17, 50, 160–163, 167, 185, 186 Кодексу адміністративного судочинства України

ПОСТАНОВИВ:

Адміністративний позов ОСОБА_1 до Фрунзенського районного військового комісаріату

в особі т.в.о. військового комісара Фрунзенського РВК м. Харкова майора ОСОБА_4 про визнання неправомірними дій – задовольнити в повному обсязі.

Визнати неправомірними дії Фрунзенського районного військового комісаріату в особі т.в.о. військового комісара Фрунзенського РВК м. Харкова майора ОСОБА_4 щодо призову на військову службу ОСОБА_1 за призовом під час мобілізації на особливий період.

Визнати неправомірними дії Фрунзенського районного військового комісаріату в особі т.в.о. військового комісара Фрунзенського РВК м. Харкова майора ОСОБА_4 щодо вручення 27.05.2015 ОСОБА_1 повістки з наказом про з'явлення 28.05.2015 о 09:00 год. до Фрунзенського РВК м. Харкова з документами та речами.

Стягнути з Державного бюджету України на користь ОСОБА_1 (місце проживання: АДРЕСА_1, ідентифікаційний номер НОМЕР_1) судовий збір у розмірі 73 (сімдесят три) грн. 08 коп.

Постанова може бути оскаржена в апеляційному порядку до Харківського апеляційного адміністративного суду через Харківський окружний адміністративний суд шляхом подачі апеляційної скарги протягом десяти днів з дня її проголошення. У разі застосування судом частини третьої статті 160 цього Кодексу, а також прийняття постанови у письмовому провадженні апеляційна скарга подається протягом десяти днів з дня отримання копії постанови.

Постанова набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги постанова, якщо її не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті апеляційного провадження або набрання законної сили рішенням за наслідками апеляційного провадження.

Повний текст постанови виготовлено 16 червня 2015 року.

